

Kyrkoval

19 SEP 2021

LÄS ALLT
OM ÅRETS
VIKTIGASTE VAL

RÖSTA!

Din röst påverkar
vad Svenska
kyrkan gör

Journalhavande präst
**Någon som
lyssnar i natten**

Sjukhuskyrkan
**"Vi har varit
duktiga på
att ställa om"**

KYRKAN LEVERERAR

Hjälpen nådde fram under pandemin

Annons från rikskampanjen

Alla de stora frågorna rymms i kyrkan

Det är inte prästerna som bestämmer i Svenska kyrkan. Inte biskoparna heller. Utan medlemmarna. Den 19 september får drygt fem miljoner personer vara med och säga sitt om vad kyrkan ska göra de kommande åren. Är du en av dem? Ta din chans att påverka. För inom Svenska kyrkan händer det saker som påverkar långt utanför kyrkans väggar.

SKA SVENSKA kyrkan bry sig om den globala uppvärmningen? Ta ställning i klimatfrågan?

Är det kyrkans sak att lägga sig i flyktingpolitiken? Tycka saker om Sveriges migrationspolitik?

Borde präster och biskopar visa sig i Pride-parader? Stå upp för HBTQ-rättigheter?

Faktum är att Svenska kyrkan redan gör allt det där. Och den som är medlem kan vara med och påverka vilka vägval kyrkan ska göra i framtiden, vilka frågor som ska prioriteras och vilka ställningstaganden man ska göra.

KYRKOVALET HANDLAR om mycket mer än det som kanske vanligtvis förknippas med kyrkan – som gudstjänster, dop, bröllop och begravningar. Det är förstås viktiga saker, men Svenska kyrkan är också en självklar del av samhället långt utöver de kyrkliga handlingarna.

Här finns barnkörer, öppna förskolor, träffar för äldre, samtalsgrupper och språk-kaféer. Men här finns också stöd när livet är svårt. Någon att prata med, sorgegrupper för den som förlorat någon, en matkasse när

ekonomin inte går ihop eller ett besök hos den som är ensam.

När pandemin drabbade Sverige blev präster, diakoner och volontärer från Svenska kyrkan en livlina för många – den som förlorade sitt jobb, som miste någon anhörig, som plötsligt fann sig isolerad hemma.

Dessutom är hela Sverige fullt av kyrkor. En del av dem nybyggda, många av dem med tusenåriga anor. Det är en del av vårt kulturarv, lika mycket minnen från en tid som försvunnit som en aktiv del av Sverige i dag. Att bevara alla dessa kyrkobyggnader kräver både stor kunskap och ekonomiska resurser.

SVENSKA KYRKAN är en enorm medlemsorganisation, med 5,8 miljoner medlemmar. Varje medlem är viktig, med sin röst och med sitt ekonomiska bidrag genom kyrkoavgiften.

Utän medlemmarna skulle inte kyrkan kunna göra något av allt den gör idag.

När du röstar i kyrkovalet är du med och påverkar vad kyrkan ska göra i både stort och smått.

FOTO: PONTUS TIDEMAN, LARS RINDESKOG, MIKAEL M. JOHANSSON

»När du röstar i kyrkovalet är du med och påverkar vad kyrkan ska göra i både stort och smått.

REDAKTION

Tidningen Kyrkoval 2021 är en samproduktion mellan Svenska kyrkan och Verbum AB. Redaktör: Sara Grant, sara.grant@verbum.se.

Produktion: Verbum AB Omslagsfoto: Alex Giacomini/IKON. Tryck: Pressgrannar, Linköping 2021. Tryckt på Svanenmärkt papper.

Distribution: Delas ut som samhällsinformation till alla hushåll av SDR och PostNord. Upplaga: cirka 500 000 exemplar.

Följ Svenska kyrkan på sociala medier – Facebook: Svenska kyrkan samt Kyrkoval 2021.

Twitter: @svenskakyrkan. Instagram: svenskakyrkan

Svenska kyrkan

”Vi har ett annat slags tid”

Under pandemin ställdes allt på ända för både sjukvårdspersonal, anhöriga och patienter. Då fanns Sjukhuskyrkan där för stöd och samtal. Inte bara för de sjuka, utan även för vårdpersonalen, som ställdes inför helt nya dilemman.

– Behoven var enorma, säger Karolina Hedlund Carlsson, som är sjukhuspräst i Lidköping.

Torbjörn Degerström, sjukhuspräst i Skellefteå.

SJUKHUSKYRKAN FINNS på 70 sjukhus runt om i Sverige. Det är ett samarbete mellan olika kristna kyrkor i sjukhusens närområden, även om Svenska kyrkan är den största arbetsgivaren. Sjukhuskyrkans uppdrag är att finnas till för patienter, närstående och personal.

Ofta är det patienterna som behöver stöd, eller de närstående om patienten själv är svårt sjuk, men när pandemin kom vändes allt upp och ner. Med besöksförbudet blev det inte så mycket möten med närstående, berättar Torbjörn Degerström, sjukhuspräst i Skellefteå. I stället växte oron fram hos personalen.

– Det kom skrämmande bilder från Italien. Det fanns en oro för att själva bli sjuka eller för att få med smitta hem. Man ville

hjälpa de sjuka, men samtidigt var det en sjukdom vi inte förstod vidden av. Det är två delar som slåss, och det är i den brytningen som de här frågorna väcks.

I Skellefteå kunde sjukhuskyrkans personal fortsätta vara på avdelningarna, så länge de bar vanliga vårdkläder som kunde tvättas. En lokal textilkonstnär formgav en krage, så att det ändå syntes att det var en präst eller en diakon man mötte.

– Det har underlättat att vi kan vara synliga. Personalen påminns om att vi finns, och kommer ihåg oss när någon behöver stöd, säger Torbjörn Degerström.

Ibland finns missuppfattningen att Sjukhuskyrkans personal har ett uppdrag att prata om kristen tro, eller att man kommer

för att hålla andakt. Men det är behovet hos människorna man möter som styr.

– Uppdraget är ett helt annat. Vi tar det från Bibelns berättelse om när Jesus möter en blind man, och frågar: ”Vad vill du att jag ska göra för dig?”

– Det finns en anledning till att vi har två öron, men bara en mun. Vi ska vara där en människa vill bli funnen, inte där vi tycker att hon ska vara. Det är ofta det som behövs, någon som har tid.

DET ÄR något Torbjörn Degerström får höra, att den som mött Sjukhuskyrkan fått känslan att här finns någon som har tid att komma, att lyssna och som inte har bråttom bort från sjuksängen.

– Och det är ju fantastiskt, att de som väljer att vara kvar, som medlemmar i Svenska kyrkan, de gör det möjligt att jag kan sitta vid en säng och bara vara medmänniska.

Inom Sjukhuskyrkan är man riktigt bra på att ställa om och anpassa sig efter situationen, vilket blev tydligt under pandemin, menar Karolina Hedlund Carlsson, sjukhuspräst i Lidköping.

»Vi har lärt oss mycket, och blivit någon man räknar med. Vi har brutit ny mark i den här krisen.

I KYRKOVALET RÖSTAR DU OM... hur kyrkans resurser ska användas för stöd till sjuka, anhöriga och personal i vården.

FOTO: MARCUS GUSTAFSSON

FAKTA

Sjukhuskyrkan

Sjukhuskyrkan är inte en fysisk lokal, utan allt det gemensamma arbetet med andlig vård inom sjukvården som de kristna kyrkorna står för.

Totalt arbetar omkring 300 personer på cirka 70 av landets sjukhus med Sjukhuskyrkan. Här jobbar präster, pastorer, diakoner, ordenssystrar och musiker, samt andra med stor kompetens. Svenska kyrkan är den största arbetsgivaren.

Sedan början av 2000-talet finns även buddhistiska och muslimska organisationer inom den andliga vården på sjukhus. Du behöver inte vara kristen eller medlem i en kyrka för att ta del av Sjukhuskyrkan.

Karolina Hedlund Carlsson är sjukhuspräst i Lidköping. Hon upplevde också hur arbetet förändrades under pandemin.

– Det fanns ett enormt stort behov. Det var ju lika många sjuka i andra sjukdomar och de drabbades hårt av besöksförbudet. Man blir väldigt ensam, instängd på sitt rum och ingen närstående som kom.

Hon märkte hur personalen började reflektera mer över etiska frågor, och hade många samlingar. Framför allt fick hon stötta personal inom äldreomsorgen, som var väldigt hårt utsatta i början av pandemin.

– De upplevde hur de nästan beskylldes för att ta livet av de gamla, samtidigt som de fick slita för att ens få plasthandskar. Vi fick stötta dem att orka stå i kaoset, berättar Karolina Hedlund Carlsson.

I TAKT med att pandemin spred sig över landet fick Sjukhuskyrkan hitta nya former

att arbeta, men Karolina Hedlund Carlsson upplever att man direkt fick en självklar plats.

– Sjukhuskyrkan är duktiga på att ställa om och anpassa oss efter situationen. Vi har lärt oss mycket och blivit någon man räknar med. Vi har brutit ny mark i den här krisen.

Hon tror att det ofta är lättare för människor att ta kontakt med Sjukhuskyrkan än med en vanlig kyrka, och att det är en viktig funktion. Att sjukhuskyrkans personal bara finns där, direkt på plats där livet händer, gör det lätt för någon som behöver stöd att bara börja prata.

– Och vi ger förstås till alla utan att fråga om medlemskap, men ska vi finnas kvar måste människor stanna kvar i Svenska kyrkan. Tänk att tack vare dina pengar kan din mamma få stöd på jobbet på sjukhuset, din farfar kan få besök eller din kompis kan ha någon att prata med när hans barn blir sjukt.

Det är bara präster som bemannar jourhavande präst. En av anledningarna är att de har en helt unik tystnadsplikt.

I KYRKOVALET RÖSTAR DU OM...
hur kyrkan ska gå
att nå när livet
är som svårast

Journalhavande
PRÄST

AKUT SAMTALS- OCH KRISSTÖD
En del av svenska kyrkans självvård

TELEFON 112

CHATT

DIGITALT BREV

Svenska kyrkan

Någon lyssnar alltid i natten

Vem som helst kan ringa, och det finns alltid någon som lyssnar. Under pandemin har samtalen till Jourhavande präst varit fler än någonsin.

»Jourhavande präst stödjer människor. Vi delar människors ensamhet, deras sorg och deras rädslor.

JOURHAVANDE PRÄST har funnits sedan 1956, då prästen Erik Bernspång satte in en liten annons i Öresunds-Posten: "Innan ni begår självmord, ring...". Då var prästernas telefonlinjer lokala verksamheter, i dag samverkar man över hela landet.

Det är bara präster som bemannar jourhavande präst. En av anledningarna är att präster har en helt unik tystnadsplikt. De får inte säga någonting om det som sägs under ett sådant samtal, inte ens om den som ringar ger sin tillåtelse eller om det skulle kunna klara upp ett brott. De som svarar sitter på olika ställen i landet och är helt anonyma, men alla är präster i Svenska kyrkan.

Att Jourhavande präst bara svarar på kvällarna beror på att samtalen ska ses som ett komplement till församlingarna. Dagtid kan man alltid ringa närmaste kyrka och få prata med någon, men de som jobbar i församlingen går ju hem när arbetsdagen är slut. Då tar Jourhavande präst vid.

– Det ska dygnet runt gå att nå en präst, säger Nina Sagovinter, som är en av de nationella samordnarna.

UNDER PANDEMIN har trycket på Jourhavande präst varit enormt. Därför gjordes ett par fränsteg från de vanliga öppettiderna. Kring allhelgonahelgen samt jul, nyår och påsk hade Jourhavande präst öppet dygnet runt. Det har aldrig hänt tidigare under den 65 år långa historien. Å andra sidan har aldrig så många hört av sig som under 2020.

– Mår man dåligt innan, mår man kanske ännu sämre under pandemin, säger Nina Sagovinter.

Nära 102 000 samtal kom till Jourhavande präst förra året. Det är nästan 300 personer varje natt. Chatten har ökat från 754 chattar under år 2014 när den startade, till över 20 000 chattar under 2020.

– Det här är ett folkhälsoarbete. Jourhavande präst stödjer människor, har funnits där genom hela pandemin och stått pall för det ökade trycket. Vi delar människors ensamhet, deras sorg och deras rädslor.

SVERIGE ÄR unikt i detta att det är det nationella larmnumret som används för att nå en präst.

– Det är justitiedepartementet som beslutar om SOS Alarm. Det gjordes en utredning för några år sedan där man tittade på vad som skulle finnas. Då kom man fram till att ha kvar Svenska kyrkan som ett samarbete, säger Nina Sagovinter.

Eftersom de som ringer in är helt anony-

ma finns ingen statistik över ålder eller kön hos dem som söker stöd, men Nina Sagovinter tycker sig ha uppfattat att de som är lite yngre, tonåringar och unga vuxna, oftare hör av sig via chatt, för att det är ett sätt att kommunicera som kommer mer naturligt för dem.

Den som ringer behöver inte vara medlem i Svenska kyrkan. Att tron på Gud är självklar för de präster som svarar i juren betyder inte att man talar om Gud, ber böner eller läser Bibeln under samtalet – om inte den som ringer själv ber om det.

FÖR ARBETET med att förhindra självmord och lindra psykisk ohälsa fick Jourhavande präst 112-priset i början av året, tillsammans med ett antal andra hjälplinjer.

– Vi är tacksamma att det finns flera andra jourlinjer, som dem vi delar det här priset med, så att vi kan hjälpas åt att möta de enorma behov som finns. Jag tror att vi kompletterar varandra väldigt bra, säger Nina Sagovinter.

Svenska kyrkans medlemmar gör det möjligt att livsviktigt stöd som Jourhavande präst kan fortsätta hjälpa människor. Och den hjälpen behövs.

– Det här är akut självvård som räddar liv. Bokstavligen.

FAKTA

JOURHAVANDE PRÄST

Telefonjouren drivs i samarbete med SOS Alarm och nås via nödnumret 112. Under pandemin har öppettiderna utökats till alla dagar kl 17–06. (Annars kl 21–06). Samtalet är gratis, bandas inte och syns inte på din telefonräkning. Både du och prästen är anonyma. Det kan vara viss väntetid.

Chatten är öppen alla dagar kl 20–24. Det är bara du och prästen som chattar med varandra. Chatten krypteras och innehållet försvinner när den stängs ner eller tiden går ut.

Brevlådan för digitala brev är alltid öppen. Du får svar inom 24 timmar. Innehållet krypteras och försvinner när du tar bort det eller inom 15 dagar. Ingenting sparas.

Svenska kyrkans Sverigefinska telefonjour (PAPU) finns på 020-26 25 00 och är öppen varje dag kl 21–24.

Nina Sagovinter,
nationell samordnare.

Hjälp som når långt

Någon som handlar mat, stöd när livet är svårt eller bara en plats att komma och känna gemenskap på. Pandemin gav Svenska kyrkans sociala arbete många nya utmaningar, men över allt i landet har anställda och frivilliga från kyrkan fortsatt hjälpa de som behöver det mest.

ETT AV de ben som Svenska kyrkan står på är diakonin. Själva ordet kommer från grekiskan och betyder ungefär "tjänst". Diakonin är kyrkans omsorg om alla människor och om den värld vi lever i. Den omsorgen sträcker sig långt utanför kyrkväggarna. Ofta pratar man om kyrkans sociala arbete.

En diakon är vigd till sin tjänst på liknande sätt som en präst. Men det är inte bara diakoner som arbetar med diakoni. Allt socialt arbete som Svenska kyrkan är inblandad i – språkkaféer, öppna förskolor, samtalsgrupper, soppluncher, läxh hjälp och mycket mer – sköts av många olika anställda och volontärer.

Det mesta diakonala arbetet sker lokalt, i närområdet där kyrkan finns mitt bland människorna.

MEN ÄVEN på ett större plan är Svenska kyrkan i allra högsta grad en samhällsaktör. Skulle det värsta hända har Svenska kyrkan både unika möjligheter att snabbt nå ut till många människor, och en roll som en del av civilförsvaret. Präster och diakoner i Svenska kyrkan kallas in som stöd vid kriser både utomlands och nationellt. Polis, räddningstjänst och kommuner har också ofta samarbete med kyrkan.

Under pandemin blev det diakonala arbetet ännu viktigare, och samtidigt svårt

att genomföra som vanligt. För många människor var det förödande att de inte längre hade någonstans att gå för att träffa andra människor eller få äta en måltid ihop med andra. För andra uppstod nya kriser – ett förlorat jobb, en sjuk förälder eller bara en väldig oro för framtiden.

SÅ NÄR lokalerna tvingades stänga flyttade diakonin ut bland människorna. När äldre och sjuka uppmanades att undvika affärer och andra platser med mycket folk, kunde de få hjälp att handla mat och få ut medicin från apoteket.

Den psykiska ohälsan ökade, men genom samtalskontakter och träffar utomhus fick människor möjlighet att prata av sig, allt från äldre som förlorat någon nära, till ungdomar som mådde dåligt av att inte kunna gå i skolan eller träffa kompisar som vanligt. Många som förlorat jobbet eller hamnat

»Kyrkan frågar inte efter medlemskap innan man hjälper, men ditt medlemskap är viktigt för att arbetet ska kunna fortgå.

Att vara med och skapa ett gott samhälle, som är socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbart, är ett viktigt uppdrag för kyrkan.

I KYRKOVALET RÖSTAR DU OM...
hur kyrkan ska verka för ett samhälle där ingen hamnar utanför

i ekonomisk kris på annat sätt har fått hjälp med matkassar, hygienprodukter, lunchlådor och annat praktiskt, och för familjer där de vuxna plötsligt tvingats bolla både jobb och skola hemifrån finns kyrkans familjerådgivning som stöd för att lösa konflikter och låsta situationer som kan uppstå.

Tack vare Svenska kyrkans medlemmar kan församlingar runt om i landet fortsätta hjälpa de som behöver det – ensamma, gamla, sjuka, ekonomiskt utsatta eller sörjande. Kyrkan frågar inte efter medlemskap innan man hjälper, men ditt medlemskap är viktigt för att arbetet ska kunna fortgå.

Om du är en av de som behöver stöd, vänd dig till din församling, så hjälper de dig vidare.

DET GJORDE KYRKAN UNDER PANDEMIN

Matlådor, promenader och hjälp att gå på apoteket

● LUNCHER OCH MATLÅDOR
Församlingar som tidigare ordnat soppluncher varje vecka ställde om och lagade i stället hundratals matlådor som delades ut eller levererades till behövande.

● DIGITALA UNGDOMSTRÄFFAR
Att kunna fortsätta träffa kompisar när skolan ställde om till distansundervisning blev möjligt genom digitala ungdomsgrupper.

Här har det ordnats filmkvällar, kurser och gemenskap.

● SAMTALSSTÖD
Över hela Sverige, och även i utlandskyrkan runt om i världen, har människor kunnat ringa och få prata med någon.

● BESÖK HOS ISOLERADE
För många äldre är träffarna i kyrkan en viktig social gemenskap. I flera församlingar hälsade man på utomhus, på gårdar och under balkonger. Ofta med sång och musik.

● SORGEGRUPPER UTMOMHUS ELLER DIGITALT
För den som förlorat en närstående tar inte sorgen paus bara för att samhället ligger

under coronarestriktioner. Samtalsgrupper om sorg är en viktig del av Svenska kyrkans diakoni. Under pandemin har grupperna flyttat utomhus, eller ut på nätet.

● STÖD TILL PERSONAL PÅ ÄLDREBOENDEN
Den personal som vårdade de äldsta fick slita hårt. Lokala församlingar uppmanade och stöttade.

● PROMENADTRÄFFAR
Att promenera tillsammans blev ett sätt för både gamla och yngre att träffas utan att riskera att smitta eller smittas. På sina håll har hela gudstjänster hållits i promenadtakt.

... och mycket mycket mer.

På upptäcktsfärd i kyrkorummet

Historien om Svenska kyrkan är också historien om Sverige. Läroplanen säger att elever i grundskolan ska få förståelse för hur de kristna traditionerna har påverkat vårt samhälle, ända fram till i dag. I Umeå har pedagogerna jobbat särskilt för att göra kyrkorummet levande för skolbarn.

HUR DELAR vi med oss till unga människor av kyrkans och kristendomens roll i den svenska historien ända fram till i dag? Hur kan barn som knappt gått in i en kyrka få en relation till kyrkorummet och alla de föremål som ryms där inne? För kyrkan är ju också deras, och en del av deras historia, kultur och rötter.

I läroplanen för grundskolan står det att ämnet religionskunskap "ska ge kunskap om och förståelse för hur kristna traditioner har påverkat det svenska samhället och dess värderingar".

För Johanna Brännström är det inget konstigt att hon som församlingspedagog hjälper skolan att lära barn om kristendomen.

– Tittar man på läroplanen är det ganska mycket av vad vi kan lära ut som är med där. Då tycker jag att vi ska möta det. För vem är bättre på att berätta om kristendomen än vi som är kristna?

I ERSBODAKYRKAN i Umeå har Johanna Brännström och hennes kollegor satt ihop en guidning till kyrkorummet och dess föremål och särskilda möblemang. Den riktar sig till barn i årskurs tre, och tanken är att läraren ska gå runt med barnen efter en kort introduktion från någon från kyrkan. Vid olika ställen i kyrkorummet kan de stanna upp och se på en kort film på en läsplatta om vad det är de tittar på.

– Skolan har ansvaret att undervisa om kristen tro, men jag hoppas de ska se oss

som en resurs, att vi kan möta lärarna och skapa förutsättningar för lärandet, säger Johanna Brännström.

Att berätta om vad som finns i kyrkorummet och hur det används, blir också ett sätt för barnen att lära sig om den kristna tron, både historiskt och hur den praktiseras i vår tid.

– Pratar vi bara kulturarv tappar vi det som är viktigt i dag. Vi ska inte bara berätta om alla gamla grejer, utan berätta om vad allt används till i dag, varför vi gör som vi gör i kyrkan.

DET HANDLAR inte om att tala om för barnen vad de ska tro, men det blir platt att beskriva ett kyrkorum utan att förklara den reli-

FAKTA

BARN & UNGA

Församlingar runt om i landet erbjuder allt ifrån öppen förskola till sommaraktiviteter, körverksamhet, spädbarnsmassage, babysång, scouter, tjejgrupper, föräldrakaféer och mycket annat.

I allt som Svenska kyrkan gör ska man ta hänsyn till barnens perspektiv, i det som kallas barnkonsekvensanalyser.

Johanna Brännström, församlingspedagog.

giösa bakgrunden, säger Johanna Brännström.

– Tron är ju anledningen till att föremålen finns där, pratar vi inte om tron berättar vi inte hela berättelsen. Sedan behöver ju inte barnen ta ställning till om de ska tro samma sak.

FÖR DE BARN som redan är med i församlingens verksamheter finns dock ännu fler möjligheter att göra kyrkorummet till sitt. Här har Johanna Brännström och hennes kollegor skapat stationer i kyrkan som är särskilt anpassade till barnen.

– De kan bland annat be vid "klagomuren" genom att skriva en bön på en lapp eller rita en teckning, känna på sanden och forma symboler vid ett ljusbord eller tända ljus. Det kan vara ett sätt att vara aktiv och ta till sig kyrkorummet på sina villkor. Målet med arbetet är att väcka intresse och nyfikenhet på vad som finns i kyrkan och vad det betyder.

När det handlar om att berätta om kulturarv för barn finns det två ingångar – dels historien och dels hur arvet ser ut i dagens samhälle.

– För vissa är föremålen i kyrkorummet och deras historia i fokus, men när vi har gjort vår variant har det känts viktigt att också koppla det till tron i dag. Den är anledningen till att kyrkan står där, utan tron blir kyrkan bara en byggnad, säger Johanna Brännström.

Barnkörer

I KYRKOVALET RÖSTAR DU OM...
hur barn och unga ska bli delaktiga i allt kyrkan gör

Allhelgonavandring

Kyrkorummet är inget museum. Barn och unga spelar en viktig roll i kyrkan och ska få uppleva och delta på sina villkor.

Lekkyrka

Barnkyrkvårdar

I KYRKOVALET RÖSTAR DU OM...

hur resurser ska fördelas för att vårda och bevara kulturarvet

Biblioteket i Strängnäs domkyrka är välbevarat och organiserat. Men ibland gömmer sig värdefulla bokskatter på stökiga kyrkvindar.

Bevara historien för framtiden

Svenska kyrkans kyrkobyggnader är fulla av historia, men är inga museer. Här firas gudstjänster och här äger viktiga händelser i människors liv rum, ibland innanför väggar som stått i många hundra år. Kyrkorna väcker känslor. Men det historiska arvet finns inte bara i tegelstenar och torn, utan även i skatter som boksamlingar och textilier.

STRÄNGNÄS domkyrka finns ett helt unikt bibliotek bevarat. Det har rötter från medeltiden, då grunden till samlingarna lades när domkyrkan började skaffa böcker för gudstjänster och utbildning. En boksamling i sydvästra koret nämns för första gången på 1460-talet. Man vet att Strängnäs biskop åren 1479–1501, Kort Rogge, köpte in några av samlingens äldsta volymer. Det var också biskop Rogge som tog initiativ till tryckningen av Strängnäsmissalet, gudstjänstordningen för Strängnäs stift daterad 1487. *Missale Strengnense*, som det kallas, trycktes i Stockholm i 170 exemplar. De flesta förstördes i samband med reformationen, när kyrkan blev luthersk, men några finns kvar och i Strängnäs domkyrkobibliotek förvaras det bäst bevarade.

Det är komplett så när som på ett par, tre sidor, berättar Elin Andersson som är domkyrkobibliotekarie.

PÅ KUNGLIGA BIBLIOTEKET i Stockholm finns ett exemplar som anses vara en rekonstruktion, och består av sammansatta fragment. Det finns spår i arkivet som visar att Kungliga biblioteket ville byta till sig domkyrkans exemplar på 1870-talet, men dåvarande bibliotekarien Jonas Otto Pontén var envis och höll hårt i missalet. Ur brevväxlingen kan man utläsa att man redan då var mycket medveten om hur unikt missalet är.

Med exemplaret från Kungliga biblioteket som förlaga restaurerades domkyrkobibliotekets exemplar år 1875 med hjälp av

den blott 22-åriga konstnärstudenten Julia Beck.

Utöver Strängnäsmissalet är domkyrkobiblioteket fyllt av skatter. Biskop Johannes Matthiae (som verkade åren 1644–1664) skänkte sin egen boksamling när han inrättade biblioteket i nordvästra koret, och eftersom han en gång varit lärare åt drottning Kristina, skänkte hon i sin tur en del av krigsbytet från Trettioåriga kriget hit. Här finns därför böcker från privatsamlingar, kloster och jesuitkollegier från Polen och Tjeckien, samt volymer från det berömda Rosenbergska biblioteket i Prag. De äldsta av de 3 700 titlarna är handskrifter från 1400-talet, och den äldsta tryckta boken är från 1468.

HISTORIKERN MARTIN Kjellgren vet mer än de flesta om historiska böcker i kyrkornas bibliotek. I flera år har han inventerat

bibliotek, bokhyllor och skåp i kyrkorna i Linköpings stift. I hans blogg *Bibliothekare Divina* kan man läsa om överfulla skåp och boktravar som ingen riktigt vet vad man ska göra med. Risken är att mycket slängs som skräp.

Och mycket av det som har sparats genom decennierna är inte särskilt meningsfullt att spara på. Martin Kjellgren menar att det ibland till och med kan vara bra att slänga travar av böcker och papper som inte har något värde, och som snarare riskerar att dra till sig ohyra eller bli en brandfara. Samtidigt har han gjort en del helt unika fynd av böcker från 1500- och 1600-talet. Ibland kan värdefulla 1500-talsskrifter ligga mitt i travar av betydligt yngre material, på grund av att boksamlingar av utrymmesskal flyttats runt genom århundradena.

FÖR ATT alla som arbetar med kyrkornas boksamlingar, både anställda och volontärer, ska bli bättre på att veta vad som är värt att spara och inte – och vad som kanske är en så extra sällsynt volym att den borde konserveras av experter, har Martin Kjellgren samlat sina erfarenheter till en utbildning för de som behöver.

Alla som är medlemmar i Svenska kyrkan bidrar till att historiska byggnader, inventarier, textilier och böcker kan bevaras för framtiden, för att berätta om den långa historia som kristendomen har vi vårt land och vilken roll kyrkan har spelat för samhället och människorna genom århundradena.

Missale Strengnense trycktes 1487 i Stockholm i 170 exemplar.

FOTO: ELIN ANDERSSON

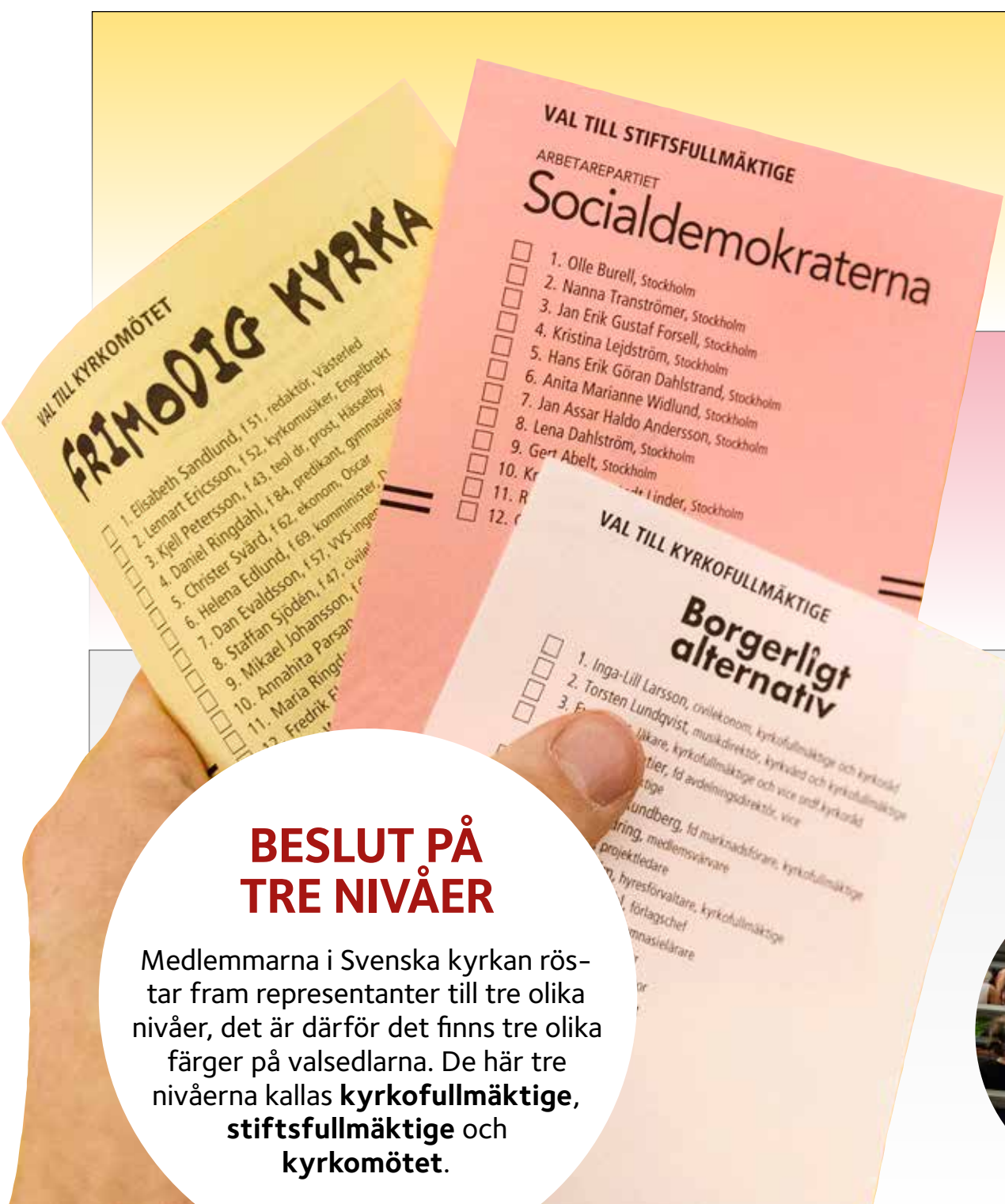
HÄR STYR DIN RÖST

När du röstar kommer du se valsedlar i tre olika färger. Det beror på att Svenska kyrkan, lite som Sverige i stort, är indelat i tre nivåer. Från riksplanet, där övergripande beslut om riktning och budget fattas, ända ner till varje lokal församling. Din röst gör alltså skillnad överallt.

I KYRKOVALET RÖSTAR DU OM...

- Vad kyrkan ska göra – den övergripande inriktningen
- Vad det får kosta – hur resurserna ska användas och fördelas
- Hur det ska göras – hur kyrkans uppdrag ska genomföras på olika nivåer

Kyrkans grundläggande uppgifter är att hjälpa människor på olika sätt, att undervisa om kristen tro i teori och praktik, samt att fira gudstjänster.

BESLUT PÅ TRE NIVÅER

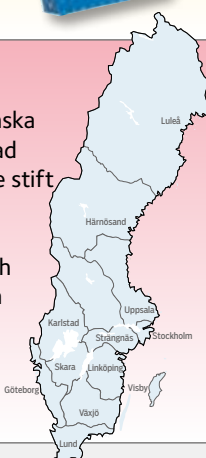
Medlemmarna i Svenska kyrkan röstar fram representanter till tre olika nivåer, det är därför det finns tre olika färger på valsedlarna. De här tre nivåerna kallas **kyrkofullmäktige**, **stiftsfullmäktige** och **kyrkomötet**.

REGELVERK. Beslut som avgör kyrkans riktning i stort, bland annat vilka regler som ska gälla för hela Svenska kyrkan fattas på nationell nivå.

Kyrkoordningen är Svenska kyrkans regelverk.

13 STIFT. Svenska kyrkan är indelat i 13 stift. I varje stift finns en biskop. Biskopen väljs av prästerna och diakonerna som jobbar i stiftet.

1 300 församlingar. Ungefär så många finns det i Svenska kyrkan. Alla som är medlemmar hör till en församling.

Nationell nivå

- **Kyrkomötet** är Svenska kyrkans högsta beslutande organ. Här fattas beslut om Svenska kyrkans regelverk, **kyrkoordningen**, och om **kyrkohandboken** (som säger hur gudstjänster ska firas) samt om **psalmboken** (sångboken som används i hela kyrkan, på gudstjänster och samlingar).
- Kyrkomötets styrelse heter **kyrkostyrelsen**. Den är Svenska kyrkans "regering" och leds av ärkebiskopen, som är alla de andra biskoparnas chef.

KYRKOMÖTET

Ärkebiskopen

Kyrkostyrelsen

Stiftsnivå

- **Stiftsfullmäktige** styr arbetet i respektive stift. Stiftens grundläggande uppgift är att **främja och ha tillsyn över församlingarnas liv** i stiftet. Det kan handla om att stötta församlingarnas arbete, ge råd och stöd i teologiska frågor, bidra till att renovera och förvalta kyrkor, textilier och konst.
- Stiftsfullmäktige väljer också en styrelse. Den kallas **stiftsstyrelse**. Stiftets biskop är ordförande här.

STIFTSFULLMÄKTIGE

Stiftets biskop

Stiftsstyrelsen

Församlingsnivå

- **Kyrkofullmäktige** styr församlingarnas arbete. Ibland går flera församlingar samman i ett pastorat. Då har man också ett gemensamt kyrkofullmäktige. Varje församling har ett uppdrag att fira **gudstjänst**, **undervisa** och utöva det som kallas **diakoni**. Gudstjänster är till exempel en mässa på söndagar, då man firar nattvard. Det kan också vara en vigsel, ett dop eller en begravning. Undervisning vänder sig till både barn och vuxna som är nyfikna på kristen tro eller vill fördjupa sin tro. Diakoni är allt det kyrkan gör av omsorg om människor, djur och natur. Det kan vara att möta människor som är utsatta, som sörjer eller går igenom en kris. Ibland kanske någon bara behöver prata, för att känna stöd eller bryta sin ensamhet. Hur allt detta ska genomföras lokalt och i praktiken, är upp till varje kyrkofullmäktige att bestämma.
- Kyrkofullmäktige väljer i sin tur en styrelse, som kallas **kyrkoråd**.

KYRKOFULLMÄKTIGE

Kyrkorådets ordförande

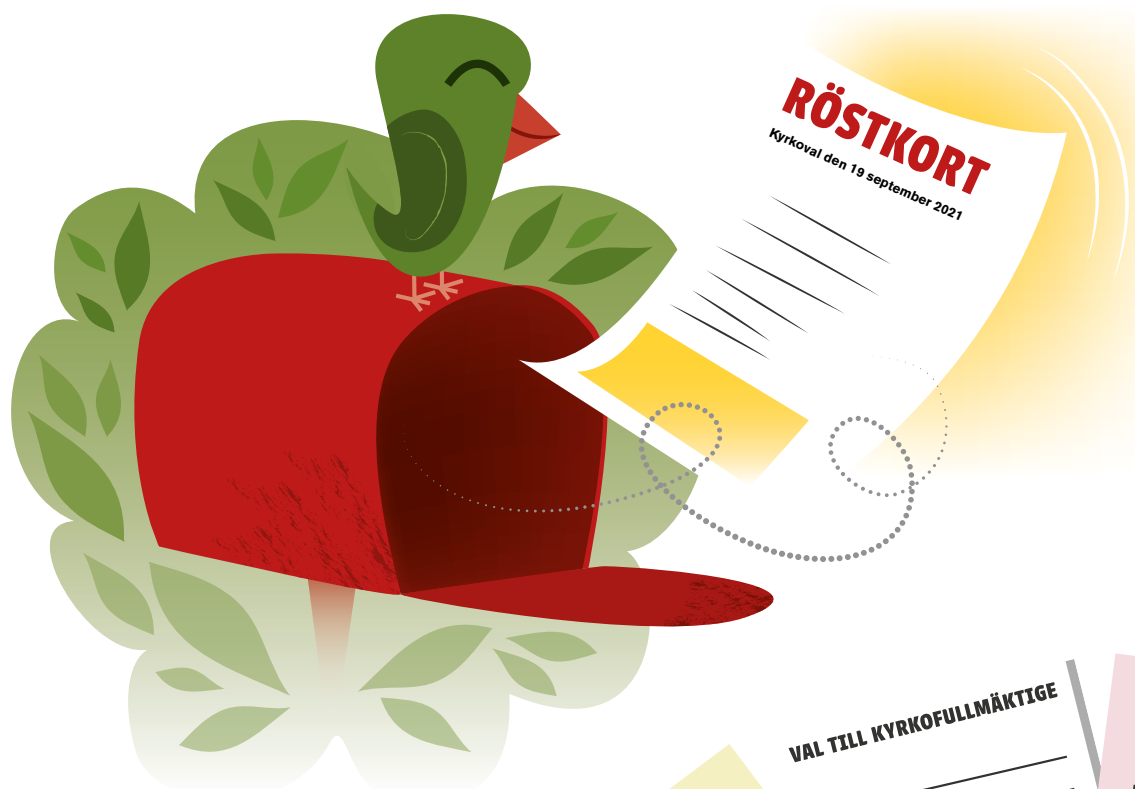
Kyrkorådet

LÄS MER
om valet på
svenskakyrkan.se
/kyrkoval

ALLT DU BEHÖVER VETA OM KYRKOVALET

Vart fjärde år, den tredje söndagen i september, är det kyrkoval. I år är det val den 19 september, men du kan rösta innan dess. Tid och plats hittar du på ditt röstkort.

Ditt röstkort

Senast den 1 september ska du ha fått ett röstkort dit du är folkbokförd. Det måste du ha med dig om du förtidsröstar, eftersom din röst sedan skickas till vallokalen. Förtidsröstar du behöver du dessutom ha med dig legitimation.

På röstkortet står adressen till din vallokal och när den är öppen på valdagen. Här finns också adresser och öppettider för förtidsröstningen.

Om du går till vallokalen på valdagen behöver du inte ha med dig röstkortet – även om det underlättar för att se att du är i rätt lokal – men du måste ha med dig legitimation.

Nomineringsgrupper

I kyrkovalet röstar du inte på partier, utan på nomineringsgrupper. Vissa grupper heter samma sak som ett parti, andra har ett namn som liknar en viss partipolitisk hållning. Andra är helt fristående intressegrupper.

Alla grupper ställer inte upp i alla val. Vill du veta vilka nomineringsgrupper och kandidater som ställer upp i just din valkrets kan du kontakta din församling.

Är det någon eller några kandidater du vill stötta extra kan du kryssa för upp till tre namn på valsedeln.

Tre färger på valsedlarna

GULT – Nationellt, kyrkomötet

VITT – Lokalt, kyrkofullmäktige

ROSA – Regionalt, stiftsfullmäktige

(Läs mer på sid 14–15)

Vallokaler, förtidsröstningslokaler och öppettider

Vallokalen är bara öppen på valdagen. På röstkortet står det var den ligger och när den är öppen. I vallokalen prickas du direkt av i röstlängden och dina röster läggs i valurnorna. Du måste ha med dig legitimation och du kan bara rösta i den vallokal du tillhör. Du kan inte förtidsrösta i en vallokal.

Förtidsröstningslokalerna har öppet från och med den 6 september. På ditt röstkort står olika röstningslokaler och deras öppettider, men du kan också hitta dem på svenskakyrkan.se/kyrkoval.

Du kan rösta i en röstningslokal även på valdagen. Till förtidsröstning måste du ha med dig både röstkort och legitimation.

5 miljoner får rösta

Drygt 5 miljoner medlemmar i Svenska kyrkan är röstberättigade. För att få rösta i kyrkovalet ska du vara 16 år. I år är det nästan 68 000 16-åringar som får rösta för första gången.

Olika sätt att rösta

I VALLOKALEN

I din vallokal röstar du på valdagen. Du kan bara rösta i den vallokal du tillhör.

FÖRTIDSRÖSTA

Röstar du någon annanstans än i din vallokal kallas det för en förtidsröst, även om det sker på valdagen. Förtidsröstningen öppnar den 6 september. Du måste ha med ditt röstkort och legitimation.

BUDRÖSTA

Någon annan kan lämna över dina röster i ett särskilt kuvert, antingen på valdagen i din vallokal, eller som förtidsröstning i din församling/pastorat. Budet måste ha legitimation, och på ytterkuvertet ska du och två vittnen intyga att det är du som lagt rösterna i kuvertet. Ytterkuvertet får du genom din församling.

BREVRÖSTA

Du som inte kan eller vill gå till en lokal, kan brev rösta. Det gäller också dig som bor utomlands men du måste vara folkbokförd i en församling i Sverige för att få rösta. På ytterkuvertet ska du och två vittnen intyga att det är du som lagt rösterna i kuvertet. För att brev rösta behöver du ett brev röstningspaket, som går att hämta på, eller beställa från, församlingen.

VISSTE DU ATT...

Kyrkan tar hand om kyrkogården

I nästan hela Sverige – förutom i Stockholm och Tranås – är Svenska kyrkan huvudansvarig för begravningsverksamheten. Så har det varit i många hundra år, och det är ett ansvarsområde som Svenska kyrkan fick behålla när kyrkan skildes från svenska staten år 2000. En kyrkogårdsförvaltning sköter kyrkogårdarna med dess gravar, och har hand om bokning av gravplatser och begravingar.

Kyrkoavgift

... betalar alla som är medlemmar i Svenska kyrkan. Största delen går till verksamheten i den församling som du bor i.

19,08%

Så många av de röstberättigade gick och röstade i kyrkovalet 2017. Det var det högsta valdeltagandet sedan 1934.

Enkätfråga XXXXXXXXXX XX XXXXXXXX XXXXXXXXXX XXXXXXXXXX?

Namn Namn, ålder,titel

– Jag tycker att det är viktigt att xxxLor sa ex et aliberuptate nimus poritib ersped ullabor eptatiatio inci cum, nobis molento ipsaeria volore et apis essunt ut denihillam eosandae nation cullupt aepudae doluptatem qui blaut asimili quatest dolorest eturum latur, optatiaspel ese di cones doles pa dolorep udipicab inum reheniet eniata cus et eventotas eturem fugit mint. Ibus aut anihit ut explabo reprero eum quiatem laborepedis estios et di occae sus autemporibus id untem res re nam

Namn Namn, ålder,titel

– Jag tycker att det är viktigt att xxxLor sa ex et aliberuptate nimus poritib ersped ullabor eptatiatio inci cum, nobis molento ipsaeria volore et apis essunt ut denihillam eosandae nation cullupt aepudae doluptatem qui blaut asimili quatest dolorest eturum latur, optatiaspel ese di cones doles pa dolorep udipicab inum reheniet eniata cus et eventotas eturem fugit mint. Ibus aut anihit ut explabo reprero eum quiatem laborepedis estios et di occae sus autemporibus id untem res re nam

Namn Namn, ålder,titel

– Jag tycker att det är viktigt att xxxLor sa ex et aliberuptate nimus poritib ersped ullabor eptatiatio inci cum, nobis molento ipsaeria volore et apis essunt ut denihillam eosandae nation cullupt aepudae doluptatem qui blaut asimili quatest dolorest eturum latur, optatiaspel ese di cones doles pa dolorep udipicab inum reheniet eniata cus et eventotas eturem fugit mint. Ibus aut anihit ut explabo reprero eum quiatem laborepedis estios et di occae sus autemporibus id untem res re nam

Namn Namn, ålder,titel

– Jag tycker att det är viktigt att xxxLor sa ex et aliberuptate nimus poritib ersped ullabor eptatiatio inci cum, nobis molento ipsaeria volore et apis essunt ut denihillam eosandae nation cullupt aepudae doluptatem qui blaut asimili quatest dolorest eturum latur, optatiaspel ese di cones doles pa dolorep udipicab inum reheniet eniata cus et eventotas eturem fugit mint. Ibus aut anihit ut explabo reprero eum quiatem laborepedis estios et di occae sus autemporibus id untem res re nam

Namn Namn, ålder,titel

– Jag tycker att det är viktigt att xxxLor sa ex et aliberuptate nimus poritib ersped ullabor eptatiatio inci cum, nobis molento ipsaeria volore et apis essunt ut denihillam eosandae nation cullupt aepudae doluptatem qui blaut asimili quatest dolorest eturum latur, optatiaspel ese di cones doles pa dolorep udipicab inum reheniet eniata cus et eventotas eturem fugit mint. Ibus aut anihit ut explabo reprero eum quiatem laborepedis estios et di occae sus autemporibus id untem res re nam

LÄS MER
om valet på
svenskakyrkan.se
/kyrkoval

Val i en annorlunda tid

HUR GENOMFÖR man ett val med fem miljoner röstberättigade under pågående coronapandemi? Den frågan ställde jag mig hösten 2020, då de första signalerna kom om att den här pandemin var både oförutsägbar och mer långdragen än vad experter och regeringar anat. I samråd med Folkhälsomyndigheten har valkansliet sedan dess arbetat med att se till att hela den stora valorganisationen, med tusentals medarbetare och drygt 4 000 lokaler för val och förtidsröstning, ska kunna ta emot alla röstberättigade som vill rösta – på ett coronasäkert sätt.

Det går att rösta i lokal eller per brev. Har man inte själv möjlighet att ta sig till en lokal för röstning, kan man rösta med bud. Valperioden är från och med den 6 september till och med den 19 september.

ATT MEDLEMMAR ska ha möjlighet att påverka vad Svenska kyrkan gör – oavsett vad de kan om teologi, hur ofta de går i kyrkan eller hur vana de är att göra sina röster hörda – det är en av hörnstenarna i vår organisation. Vi ska spegla vad våra medlemmar tycker är viktigt, och varje röst i kyrkovalet är lika mycket värd.

Din röst påverkar vad kyrkan där du bor lägger resurserna på och vilka vägval Svenska kyrkan nationellt väljer att göra.

Kyrkovalet är egentligen tre val och de motsvarar ungefär kommun, region och riksdag i de allmänna valen. Det val som är närmast medlemmarna är valet till kyrkofullmäktige. Det är det organ som fattar beslut om församlingars och pastorats verksamhet. Nästa val är till stiftsfullmäktige, som på regional nivå stöttar församlingar och pastorat i deras arbete. Det sista valet är till det nationella kyrkomötet, som är Svenska kyrkans högsta beslutande organ.

I VALET 2017 tog närmare en miljon medlemmar chansen att säga sitt. I årets val ställer drygt 650 nomineringsgrupper upp i val till församlingar, pastorat, stift och till kyrkomötet. Fråga nomineringsgrupperna där du bor vad de driver för frågor. På församlings- och pastorsexpeditioner finns kontaktuppgifter till dem.

Flera års förberedelser är snart till ända. Jag kan med trygg förvisning säga att vi är redo för kyrkovalet 2021!

ANKI BONDESSON
Kyrkovalsledare

»Att medlemmar ska ha möjlighet att påverka vad Svenska kyrkan gör är en av hörnstenarna i vår organisation.

Så röstar du i kyrkovalet!

Rösta på valdagen

19 september i den vallokal som står på ditt röstkort. Öppettiderna i vallokalen står också på röstkortet.

Förtidsrösta

6–19 september i en förtidsrösningslokal.

Andra sätt att rösta

är genom bud eller per brev.

Allt du behöver veta finns samlat på:

www.svenskakyrkan.se/kyrkoval